

Zbiór
artykułów
naukowych

Pedagogika.
Nowoczesne badania
podstawowe i stosowane

04.2017

THE MOTIVATIONAL CONSTITUENT IN ESP LEARNING AT THE ENGINEERING FACULTY	
Chuenko V.	6
СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ У КОНТЕКСТІ ВОКАЛЬНОГО НАВЧАННЯ	
Панченко Г. П.	8
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ НА ІНТЕГРОВАНИХ УРОКАХ МУЗИКИ	
Терещенко С.В.	12
РОБОТА НАД ЗАСОБАМИ ЗВ'ЯЗНОСТІ ТЕКСТУ В ПОЧАТКОВОМУ КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	
Васильківська Н.А.,	17
РОБОТА НАД ЗАЙМЕННИКОМ ЯК ЗАСОБОМ ЗВ'ЯЗНОСТІ ТЕКСТУ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	
Васильківська Н.А., Задворна М. І.	20
ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ ТА ЙОГО ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ	
Мазайкіна І. О.	23
FORMATION OF THE CREATIVE ASPECT IN THE FIGURE ON THE EXAMPLE OF IMPLEMENTATION «PLOT-THEMATIC STILL LIFE» STUDENTS OF THE FIRST COURSE OF ARCHITECTURAL SPECIALTIES	
Belgorodskaya Y. Y., Bashkatov P.P.	25
PECULIARITIES OF IMPLEMENTATION THE COURSE “SELF-EDUCATIONAL MANAGEMENT” IN THE PROCESS OF FUTURE ECONOMISTS’ PROFESSIONAL TRAINING	
Kasijants S. E.	34
CASE STUDY AS ONE OF THE INTERACTIVE METHODS OF TEACHING ENGLISH	
Rozumna T.S.,	37
РОЛЬ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	
Чемоніна Л. В.,	39
METHODOLOGY OF COMPARATIVE STUDIES IN PEDAGOGY	
Golub T.P.	41
ВЛИЯНИЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ О БУДУЩЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА МОТИВАЦИЮ К ИЗУЧЕНИЮ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА (НА ПРИМЕРЕ СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ)	
Кравченко Т.В. Огиенко В.П.	43

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ НА ІНТЕГРОВАНІХ УРОКАХ МУЗИКИ

Терещенко С.В.

Вчитель музичного мистецтва та художньої культури СШ№25 м.Мелітополя, аспірант кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б.Хмельницького

Анотація. У статті висвітлюється ідея інтегративного музичного навчання. Розкриваються потенційні можливості інтегрованих уроків музики, переваги та перспективи їх впровадження у сучасний навчально-виховний процес загальноосвітньої школи. Детально описується змістове наповнення організаційно-педагогічного супроводу інтегрованих уроків музики та їх вплив на розвиток креативності підлітків.

Ключові слова: інтегровані уроки музики, організаційно-педагогічний супровід уроку, підлітки, креативність.

Key words: integrated music lessons, organizational and pedagogical maintenance of integrated music lessons, teenager's personality, creativity development.

Проблема інтеграції навчання і виховання в середній освіті України актуальна як для теорії так і для практики, що зумовлено новими соціальними запитами, які висуваються до школи. Цілісний та гармонійний розвиток учня-підлітка посідає одне з чільних місць у системі естетичного виховання школярів [1].

Значним етапом переосмислення ролі креативності у структурі особистості учнів-підлітків є переорієнтація навчання на інтегративний характер. Аналітика педагогічної практики дає нам підстави говорити про педагогічний потенціал ідей інтеграції, що стає перспективою подальшого розвитку та вдосконалення такого підходу до навчання. Інтеграція є необхідною умовою сучасного навчального процесу, головна мета якої полягає в створенні у школярів цілісного уявлення про навколишній світ та формуванні світогляду.

Концепція інтегрованого навчання передбачає насамперед істотний розвиток і поглиблення міжпредметних зв'язків. Інтегративна система являє собою рівномір-

не, рівноправне з'єднання споріднених тем усіх предметів, вивчення яких взаємно переплітається на кожному етапі уроку.

Одним із шляхів забезпечення цілісного сприймання й усвідомлення школярами-підлітками навчального матеріалу з предметів художньо-естетичного циклу (музичне та образотворче мистецтво, художня культура), є інтегративна спрямованість мистецького навчання й виховання. Саме на цих уроках відбувається розвиток креативності, а тому головною метою таких уроків стає особистісний розвиток учнів і збагачення їх емоційно-естетичного досвіду, задоволення їх потреби в творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні [3].

Музичне мистецтво містить великий резерв для інтеграції художніх знань, якими повинні оволодіти школярі-підлітки. Інтегровані уроки музики мають широкий розвивальний потенціал, метою яких є створення передумов для різнобічного і цілісного розгляду мистецтва взагалі та певного художнього об'єкту, поняття,

якщо зокрема, формування асоціативно-образного мислення, збудження творчої уяви, розвитку художньої спостережливості, виховання позитивного емоційного ставлення до пізнання наук і мистецтва, навичок спостереження краси світу та передачі його засобами різних видів мистецтва, з'ясування особливостей різних видів творчої діяльності митців та вмінні застосовувати отримані знання на практиці, розвиток креативності засобами художньо-творчої діяльності.

Інтегровані уроки музики є основним засобом підвищення активності учнів-підлітків. Специфіка інтегрованих уроків музики полягає у осягненні музики у безпосередній єдності із спорідненими видами мистецтва (історія мистецтва, образотворче мистецтво, сценічна мова, театральне мистецтво, декоративно-ужиткове мистецтво, художня праця, кіномистецтво тощо).

Як зазначає Л.Масол, поліцентричний вид інтеграції передбачає виділення двох або більше домінуючих змістових ліній – музичного та образотворчого мистецтва, які органічно поєднуються з іншими змістовими лініями синтетичних мистецтв – хореографією, театром, кіно [2].

Г.Падалка вважає, що на уроках художньо-естетичного циклу, до яких належать інтегровані уроки музики, навчально-художня діяльність (спостереження, зореве та слухове сприйняття мистецтва, малювання, спів тощо) набуває важливої мотиваційно-виховної, культурологічної, пізнавальної, творчоспопукальної функції [4].

Поєднання на інтегрованих уроках музики різних видів мистецтва, передбачає не лише їх синтез, а й об'єднання в єдине ціле різних видів мистецької діяльності. Вони створюють великі можливості для урізноманітнення психічної діяльності кожної дорослої особистості, незалежно від індивідуальних особливостей пізнання навколишнього світу. Мистецькі уявлення складаються в учневі в основному на образному і логічному (теоретично-

му) рівнях. У школярів даної вікової категорії ускладнюється сприймання простору, часу, культурних фактів, творів мистецтва. Активізація слухових, зорових, чуттєвих уявлень виникає у процесі сприйняття мистецтва, що сприяє формуванню впливу інтегрованого музичного навчання. Інтегрований підхід до викладання уроків музики сприяє цілісності процесу художньо-естетичного виховання підлітків, формуванню мистецьких знань на якісно новому рівні. В результаті в учнів-підлітків, поряд з естетичними почуттями, формуванням досвіду емоційного-образного сприймання й практичного опрацювання художньо-теоретичного матеріалу, розвивається креативність [5].

Ми розглядаємо інтегративне музичне навчання, як психолого-коррекційний принцип, суть якого полягає у розвитку та змістовному наповненні емоційно-чуттєвої та інтелектуальної сфер дитини та наголошуємо на розвивальному впливі інтегрованих уроків музики на розвиток креативності в структурі особистості учнів-підлітків.

Але педагогічна ефективність інтегрованих уроків музики уможливилася створенням педагогічної системи розвитку креативності школярів підліткового віку, базованої на комплексі педагогічних принципів та реалізованої із застосуванням необхідних і достатніх методів, форм і технологій, які складають організаційно-педагогічну систему супроводу інтегрованих уроків музики.

У ході дослідження питання організаційно-педагогічного супроводу інтегрованих уроків музики ми звернулися до визначення поняття "педагогічний супровід", який трактуємо як цілеспрямований процес створення оптимальних психолого-педагогічних умов, спрямованих на розвиток креативності школярів-підлітків. Мета педагогічного супроводу полягає у максимальному сприянні креативному розвитку особистості учня шляхом забезпечення комплексом педагогіч-

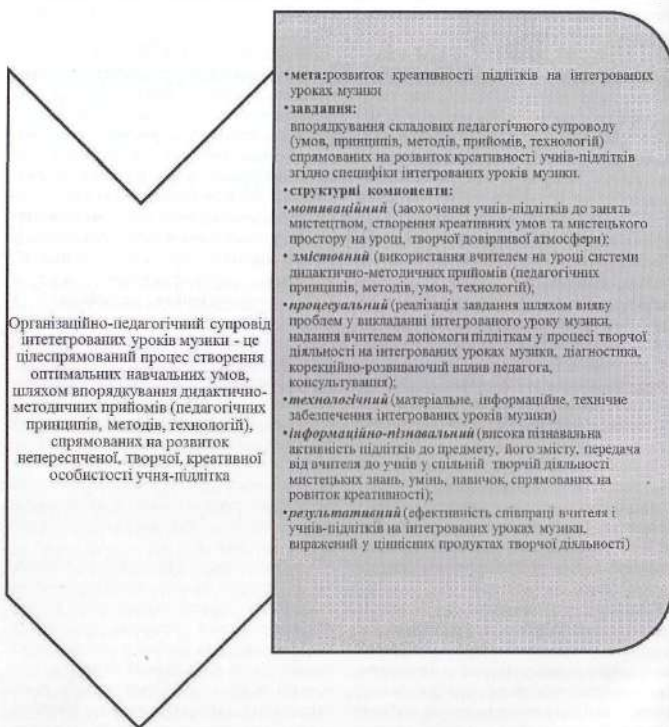

Рис.1 Організаційно-методична модель розвитку креативності учнів-підлітків на інтегрованих уроках музики.

них засобів, форм, технологій тощо.

На основі цього нами була створена організаційно-методична модель розвитку креативності учнів-підлітків на інтегрованих уроках музики, що представлено на рис.1

Ефективність розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики досягається шляхом використання вчителем організаційно-педагогічного супроводу розвитку креативності учнів-підлітків,

який на нашу думку є впорядкуванням педагогічних умов, принципів, методів, технологій, спрямованих на досягнення поставленої мети.

Проаналізувавши загальновідомі педагогічні складові організаційного супроводу, ми виокремили найбільш доречні та ефективні для специфіки досліджуваних нами уроків.

До педагогічних умов розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках

музики ми відносимо:

1. створення креативного середовища та культурно-естетичного оточення для повоцінного розвитку особистості школярів;
2. надання певної свободи для прояву власних творчих здібностей у виконанні творчих варіативних завдань, спрямованих на розвиток креативності;
3. мистецька діалогічна взаємодія (особистісно-діяльнісний підхід); створення атмосфери співтворчості, ситуації успіху та захоплення мистецтвом;
4. спрямування художньо-творчої діяльності на ціннісні орієнтації (праксіологічний підхід);
5. активне включення учнів у процес подолання проблеми, пошук нестандартних рішень шляхом набуття підлітком мистецьких знань, умінь, навичок та прояву здатності до їх інтегрування, що є передумовою розвитку в структурі особистості учнів-підлітків креативної компетентності (компетентнісний підхід).

Педагогічні принципи розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики мають свою специфіку:

Принципи розвиваючого і виховного характеру інтегрованого мистецького навчання;

Принципи вияву та реалізації творчих можливостей учнів у процесі пізнання мистецтва;

- Принцип індивідуально-творчого підходу до учнів;
- Принцип свідомого засвоєння мистецьких знань;
- Принцип використання у творчо-практичній діяльності знань, умінь, навичок, специфічних для інтегрованих уроків музики;
- Принцип активності і самостійності, творчого самовираження;
- Принцип наочності, єдності конкретного й абстрактного;
- Принцип раціонального поєднання колективних та індивідуальних форм і

способів навчально-творчої діяльності;

- Принцип діалогічної взаємодії учнів та учителя у процесі мистецького навчання.

Педагогічні мистецькі методи розвитку креативності підлітків, на нашу думку створюються за допомогою своєрідного переломлення загальних педагогічних методів у мистецькому навчанні школярів. Методи розвитку креативності підлітків на інтегрованих уроках музики диференційовані нами у 4 групи:

1. мотиваційно-актуалістичні ("Формули мистецького самонавіювання", "Асоціативно-образні підказки" тощо);
2. навчально-розвивальні ("Наочно-слуховий", "Асоціативно-образний", "Художньо-практичний" тощо);
3. наочно-демонстраційні ("Подивись - відтвори", "Послухай-заспівай", "Уяви-відобрази" тощо);
4. творчо-результативні ("Арт-демонстрація", "Креатив-контроль", "Медіа-вербальний діалог" тощо).

Педагогічні технології розвитку креативності учнів-підлітків на інтегрованих уроках музики ми поділили відповідно до наукових підходів - особистісно-діяльнісного (Аналітико-діалогічні технології), праксіологічного (Технології проєктивного моделювання) та компетентнісного (Креативні) педагогічні технології, використання яких дозволяє учням-підліткам проявляти власну творчу активність, аналізувати свої особистісні якості, розвивати та діагностувати креативні здібності.

Інтегровані уроки музики з використанням наведених нами складових організаційно-педагогічного супроводу є ефективним засобом відродження пізнавального інтересу учнів-підлітків до предмету, підтримкою емоційного стану школярів досліджуваної вікової категорії, етапом відпочинку та дієвої творчості. Такі уроки сприяють розвитку складових креативності у структурі особистості учнів-підлітків (творчої уяви, асоціативно-образному мисленню, художньої спосте-

режливості), розширюють особистий мистецький досвід учнів, допомагають самовиражатися у творчій діяльності.

Отже, створення інтегрованих курсів названо одним із завдань оновлення змісту освіти сучасної загальноосвітньої школи. Залежно від їх специфіки відбувається перегляд раніше існуючих та створення нових програм та курсів з інтегрованого навчання. Це обумовлює оновлення методичного забезпечення уроків музики – розробка нових підручників, творчих зошитів, створення медіа-супроводу до кожного уроку, облаштування кабінету мистецтва, надання можливості вчителю реалізовувати творчі плани у мистецьких майстернях, музеях, театрах, екскурсіях тощо. Для цього необхідно змінити уявлення про характер стосунків між вчителем і учнем у процесі творчої діяльності на інтегрованому уроці музики, утвердження стилю довіри, співробітництва і співтворчості на уроці.

Творчий підхід до музично-педагогічної діяльності учителя, використання ним нестандартних форм роботи, різноманітних творчих методик, інтерактивних та інформаційних технологій на інтегрованих уроках музики є основою розвитку креатив-

ності учнів та дієвим засобом, який з одного боку, формує креативну особистість учня з глибоким внутрішнім світом, усвідомленим інтересом до мистецтва, духовно-цілісними орієнтирами, а з іншого – спрямовується на спеціальний мистецький розвиток школярів, їх творчих здібностей, креативної компетентності, що забезпечує успішність та якість виконання творчої діяльності вчителя у досягненні поставленої розвиваючої мети.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України Про загальну середню освіту від 13.05.1999 № 651-XIV
2. Масол Л. Емерджентні та понятійні параметри художньо-дидактичної інтеграції (на прикладі курсу «Мистецтво») Вісник Житомирського державного університету. Випуск 21. Педагогічні науки. Житомир. 2005. С.288
3. Масол Л. Мистецтво. 5-9 класи. //Л. Масол, О. Коваленко, Г. Сотська, Г. Кузьменко, Ж. Марчук, О. Константинова, Л. Пайків, Г. Пинчук, Н. Новикова, Н. Овчинікова// Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013, 30с.
4. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). (Г.М.Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274с.
5. Селеда Н.А. Феномен креативності: сутність і структура (Н.А.Селеда) // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – Мелітополь, 2007. – Вип.8. – С.129-137.

РОБОТА НАД ЗАСОБАМИ ЗВ'ЯЗНОСТІ ТЕКСТУ В ПОЧАТКОВОМУ КУРСІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Васильківська Н.А.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри філологічних дисциплін
початкової освіти Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Ключові слова: текст, зв'язність, засоби зв'язку, молодший школяр.
Keywords: text, coherence, means of connectivity, the younger student.

Рівень мовленнєвого розвитку особистості значною мірою аумовлює її інтелектуальний, духовний розвиток і соціальну активність. У зв'язку з цим значної уваги вимагає формування в учнів умінь і навичок вільного володіння мовою, пошук успішних шляхів вирішення зазначеної проблеми.

Успішне формування мовленнєвих умінь і навичок учнів можливе за умови звернення методики до лінгвістики тексту. Саме текстові належить особлива роль у мовленнєвій комунікації. Хоч основною комунікативною одиницею мови є речення, у процесі мовного спілкування воно функціонує не саме по собі, а як структурний компонент висловлювання. Отже, завдання практичного опанування мови не можуть бути вирішені без постійної уваги до структури тексту і способів зв'язку між його елементами.

У дослідженнях методистів (В. І. Бадер, Т. А. Брагіна, Л. О. Варзацька, М. С. Вашуленко, Н. А. Гац, Д. М. Кравчук, Т. О. Ладженська, В. Я. Мельничайко, О. І. Мельничайко, Л. Д. Нечай, Л. Д. Саніна, В. О. Собко, О. Н. Хоршковська та ін.) доводиться принципова доцільність і можливість введення відомостей з лінгвістики тексту в практику навчання мови молодших школярів і формування в них на цій основі комунікативно-мовленнєвих умінь.

Актуальність дослідження проблеми формування у молодших школярів умінь

використовувати засоби зв'язності тексту зумовлена: соціальною значущістю володіння мовою як засобом спілкування і пізнання, потребою удосконалення процесу формування комунікативно-мовленнєвих умінь учнів початкових класів, недостатністю вивчення проблеми в теоретичному і практичному аспектах.

Зазначені чинники зумовили мету статті, яка полягає в розробці методики ознайомлення молодших школярів із частинами мови як засобами зв'язності тексту і формування в учнів умінь використовувати вивчені лексико-граматичні розряди у побудові зв'язних висловлювань.

Для створення методичної системи роботи над текстом і засобами вираження його зв'язності нами було визначено вихідну основу цієї системи, тобто вивчено рівень сформованості в учнів початкових класів умінь здійснювати міжфразові зв'язки в тексті, виявлено готовність молодших школярів до засвоєння пропонованого матеріалу.

Аналіз зв'язних писемних висловлювань молодших школярів дав можливість одержати кількісні дані про володіння уміннями використовувати мовні засоби зв'язності тексту, а також з'ясувати характер і причини труднощів, мовленнєвих помилок і недоліків, що трапляються у творчих роботах. Безумовно, результати бажано бути кращими: наприклад, зі 100 % третьокласників, які використали в ролі засобу міжфразового зв'язку особові за-